

C
4233

CSORBA GYŐZŐ · IDŐJÁTÉK

1970-ben jelent meg Csorba válogatott verseinek kötete: *A lélek évszakai*. Azóta írott új verseit foglalja keretbe (kilencedik kötetként) az *Időjáték*.

Érdemes idéznünk Weöres Sándor vélekedését Csorba Győzőről:

„Bizonyos, hogy a mostani magyar költészet átláthatatlan betűtengeréből a túlnyomó rész el fog süllyedni. Sok mutatós, csillogó látszateredmény az idő folyamán egyre inkább megfakul. De éppen Csorba versei, amelyek megjelenésükkor olykor fakónak, igénytelennek látszanak, az idő sodrában mindinkább érlelődnek, kiteljesednek. Ez a látszólagos igénytelenség tele van a maradandóság feszítő erejével. Ahogy korunk lármáját felváltja majd más korszak másfajta lármája, úgy vonulnak el ennek az időszaknak betűhullámai, és emelkedik ki belőle mind tisztábban a magányos pécsi költő, Csorba Győző arca.”

A költő maga a következő sorok kíséretében bocsátja útra új kötetét:

„A verset egyik régebbi kötetem címében a szó ünnepének neveztem. A gondolatot folytatva: a leghőbb kívánságom most az, hogy »a szó ünnepe« az élet hét-köznapjává váljék. Legyen a vers használati tárgy. Olyan, mint egy ágy, egy ruhadarab, valami edelféle. Illeszkedjék közéjük, s a felsorolásban se külön rovat, se pirosbetű ne jusson neki. Vagy ha mégis több akar lenni, azzal legyen több, hogy ne várjon a sorára. Agresszív módon kényszerítse rá magát az emberekre; annál erőszakosabban, minél inkább fenyegeti a kiszorulás veszélye. Mert ez valóságos veszély. A napi programokba mind kevésbé

C
4233

Case 0t.

178
R10

CSORBA GYŐZŐ
IDŐJÁTÉK

CSORBA GYŐZŐ
IDŐJÁTÉK

Csak helyben
használatra

119405

MAGVETŐ KIADÓ, BUDAPEST

© Csorba Győző, 1972

Langer Klára felvétele

1970

A cselekvés a gondolat
 kicsit mindig csonka marad
 manapság kicsit az marad
 egy részük folyton elszakad
 riadni borzalmak miatt
 körüljárni borzalmakat
 emelni eléjük falat

Az ember ír házat csinál
 hegytetőre kaptat megáll
 gürcöl kapar vonatra száll
 zajgás után csöndet talál
 asszonyánál lányainál
 elbúcsúzik és visszavár
 tesz-vesz sűrög mint szokta már

De teljes szívvel sohasem
 egy kicsit mindig üresen
 de önfeledten sohasem
 kicsit mindig lábujjhegyen
 fegyelmezett-figyelmesen
 ha szükség lesz rá kész legyen
 ne óvatlan ne védtelen

Az ember fárad szomorul
 pihenni asztalra borul
 dühe fölgyűlik kiborul
 nyújtózna feljebb konokul
 minek hogy folyton lekonyul
 hogy remegése sose múl
 s ha nevet is szíve szorul?

AZ ŪR KŪSZŪBÉN

Riaszt a tudós: idegen
égitestek élőlényeiről
beszél, hogy egyszer ideleenn
megjelennek, s kitör
a bolygóközi háború,
s a Föld, a nyomorult
ha végre talán
addigra megtanult
győzni magán,
kezdheti majd előlről.

Lehet, ki tudja, lehet,
lehet, hogy mesterölő,
furfangos fegyvereket
hoz az ottani ūrrepölő,
úr lenni akar,
hódítani vágyik,
ahogy az emberi faj
csinálja idáig,
lehet, ki tudja, lehet.

De hát az is lehet,
hogy mi, szegények
csak gyöngeségeket,
csak a magunk-festette képet
látjuk beléjük,
hogy még nem értjük,
amit bölcsen s mindenki tud ott:
mily roppant kincs az élet,
hogy nincs nála nagyobb.

Vagy az is lehet, ha szemébe néz
egymásnak az ürrepülő
s az először elé-kerülő
ember: a szenvedés
szemükben gyámoltalanul
rebegni kezd,
s e közös nyelven szótlanul
megérthető tolmáctalánul
egymást az meg emez.

NAGYÍTÁS

Antonioni filmjére

Elveszett
elveszett az ember

Csak gyomrának csak nemzőszervének maradt
kifele csápjá
a szív a bőr határai közé szorult

Elveszett
elveszett az ember

A szív a bőr határai között
lázong üvölt
de csak az ágyék csak a bendő
ad róla hírt fonákul

Bújik mámorok közegebe
mert elveszett
mert szeretné hogy megtalálják
de annál inkább
de elvész annál inkább
mert olvadt fém a mámor
mert ráfolyik
és meghül rajta megkeményedik
elvész annál inkább az ember

Lázong üvölt
a szív

de csak az ágyék
csak a bendő
ad róla hírt fonákul
de csak az ágyék
igyekszik kötni máshoz
de csak a bendő
hurkolni a világhoz

Pedig csupán két szív: két ember
csupán három szív: három ember
forrás és torkolat csak szív lehet

Elveszett

elveszett az ember
s a gomba-forma felhő
iszonyat
ha tán mégis lehull
majd élő temetőre hull

Lázong üvölt
a szív

Az alvadt vér bugyogni kezd a sebből
más göncben újra itt a gyilkos

Auschwitz Oradour Kragujevac
Magány Magány Magány – –

ADVENT

Hát most megint Jézuska jászol
Mennyből az angyal hülye áhítat
játék gyerek család pityergés
fészekvágy idétlen idill
tömött bendő csillagok ünnep

S percenként szakszerűbb pokol

Ész települ a fegyverekbe
lassan maguk cselekszenek
önállósult vadászkutyák

A szív csődje közhírré tétetett
Aki kővel dob . . . Aki jobb orcádat . . .
Boldogok a . . . Szeresd felebarátod . . .
Bocsáss meg nékik . . .

Nyál nyál cukrozott

Kenyér bal orca megbocsátás:
trágyája az anti-világnak

A szív csődje közhírré tétetett

Ocsúdjatok!

A CSÖND

Nő a zaj – A kifele néző
szem lassan semmit se lát
vagy fölszín kérgét Pedig mennyivel
több a világ!

Szemet a csönd nyitogat
fület a csönd nyitogat
száját a csönd nyitogat
úgy hogy megérje

A szikla zúgva omlik a virágra
hangtalan a virág növése.

POLITIKA

A politika a konyhában,
az a politika.

A politika a szobában,
az ágyban, asztalnál, a munkapadnál
s a szív rejtekhelyein,
az a politika.

Mert írni könnyű
és beszélni is.

De hogy mit érnek:
a konyha rá a bizonyosság,
a szoba, asztal, ágy és munkapad
s a szív rejtekhelyei.

SZÓLÍTÁSOK

119405

MÓRÁT OLVASVA

Urak állata színre ember
állatnál sújtottabb mivel
tudja magáról sorsa rángó
keserű tenger keserű
ürmöt nyalint számról a nyelvem
s fulladok nincs visszafelé
nincs mód üvölnem holott
nem volt elég kellettem volna
én is kellettem volna lám
én megmaradtam s hány öcsém
húgom alig-csont szeme sár
sár a szeme amire nézett
miért nem mihelyt szólni bírtam
miért nem kezdtem zúgni értük
sírni értük lázadni értük
ne annyi csont-öcsém ne annyi
csont-húgom annyi sárszemű
öcsém húgom
maradjon – –

A Szem, a Szem . . .

Vétkei és erényei, bánatai és örömei, országa és eszközei, bonckésdűhe és képessége, társító dűhe és képessége.

A gazdag-szemű gazdag-életű.

Iramló pillanat, hamar lépés, apró elfordulás: ömlik a csoda, zúdul, dől belé. A legnagyobb csoda, a köznapi, amit csak kevesed-magával észlel.

A gazdag-szemű tud, s hírül adja. Jókedvvel, fogyhatatlanul, a szikadt-meder-lelkű irigyek, kancsal gyanakvók, apasztó tolvajbandák ellenére.

Lám, a szobor, a kép, a rajz! A híradás, mely ugyanakkor teremtés. Múterem-padlón, állványon, falon, könyvben, alapzaton, akárhol. Körülötte báméskodók, meghatottak, undor, közöny, ünnepélyesség, parki fák, szemét, kutya-hagyaték, áhítat vagy szentségtörés.

Körülötte. Ő viszont azok körül. Mint egyenrangúak, mint joggal egy listára írhatók: fal, szék, szobor, papírkosár, kép, ablak, ésatöbbi. Nagy tisztesség, ha a jegyzékre nem anyaga nevének kerül: kő, márvány, tus, váson, – hanem így: rajz, kép, szobor.

A gazdag-szemű a Törvény embere. Több ennél: Törvény maga is. Róla a Törvény megismerhető, lenézhető. A Törvény DNS-e egyben: eloszlik, hogy a Törvényt szétvigye, s fölépüljön újra meg újra.

Legkisebb nyoma is tiszteletreméltó. Nem utaló és emlékeztető, hanem teljes-jogú nagykövet, ahol csak megjelenik.

Ha csodapásztor csodafurulyája egybegyűjthetné mind a műved: Univerzum támadna Éggel, Földdel, Naprendszerrel, Dallal, Asszonnyal, Férfival, Termelőkkel és Védelmeszőkkel.

A győzelem sok-sok jele ragyogna rajta: sokszor győztél az Iszonyún.

Elősompolygott szőrösen, karmosan, dög-pofával.

Megmutattad, leleplezted; tudtuk, ki ő, ki ellen kell a harc.

Előszompolygott szögesdrótosan, ujjai tűz-ágyúcsövek, szemgödre aknavető-fészek, és csupa vér, és csupa vér.

Megmutattad, leleplezted; tudtuk, ki ő, ki ellen kell a harc.

De megmutattad a Harmóniát is, a Nagyszerűt, a Csillagot.

Jött a boldog Tenger, a kék, a villámló hősín vitorlák.

Jöttek a sístergő szívű Hősök, akik oly büszkén, oly dali tékozlással adták másokért életük.

És jött a Szivárvány Lovag, a rettenthetetlen, akinek álmait a maku látlan nemesség álmának kábítószere szülte szünhetetlenül.

Jöttek az ember szikár társai: a Munkaeszközök, erejükkel, ügyességükkel és mindenekfölött hűségükkel. Azzal a hűséggel, mely magát elrontja, hogy újakat teremtsen. A Munkaeszközök, a testet öltött Cél-szerűség e népes családja, mely azonban szép is akar maradni, nem úgy, mint például a vaksi, rezge lábú termelő kisüzemek, a kitenyész-tett tojótyúk.

Jöttek, jöttek. És jöttek még sokan és sokfélék. Te megláttad, megismerted és megmutattad, tehát létrehozta őket Univerzumod számára, vagyis mindenki számára, mindannyiunk számára.

Hogy gazdagsággal gazdagabb legyünk, lépésünk biztosabb legyen, hiszen Univerzumod a tiszta vonalak világa, s megtanít jól az emberi közlekedés szabályaira.

Ó, a vonal, a szín, a forma! A Szem világegyeteme s a Szem anyagraktára. Ahol készen is meglel mindent, s ahol hozzávalót is bőven talál élni kívánó vízióihoz.

Boldogan remegnek a dolgok, mint asszonyok, kik várják az ölelést, vagy túl rajta, visszaidéznek.

Boldogan remegnek a dolgok: közöttük jár a Létrehívó, a Szem gazdaga, a gazdag-életű.

Nősző dühében ez már falra mászna:
vérgőzös bak, se lát, se hall.
Herceg? – Heréjét szolgáló parázna!
Vinnyog, zihál, fújtat, kapar.

Amaz meg lábareszkető, riadt
kis nőtény: óvna lelkesen magát,
maradna tiszta, de húsába kap,
s már botladóvá perzseli a láng.

És a királyné és a jó urak,
a morgolódók s mind a csürhe egyben:
zajgó ripacs-had cifra színpadon.

Komédia! Mű-vágy-kedv-bú-harag!
Erény? Illem? Játsszom, míg tartja kedvem,
asztán odább lézengek, s folytatom.

Csönd, béke . . . De nem úgy, mint ő akarta:
örökzöld lomb-árnyék helyett porát
négyszögletes, beírt márvány takarja,
és nyomja szívét, nyomja homlokát.

A megviselt falépcső, a szurág-
ta roppant asztal s körben erre, arra
gazdátlan tárgyai, a tág szobát
bezúgó árvaság torkom kaparja.

Kasszandra, Mária, Heléna és ki
vagy kik még! Nem volt nála hübb lovag:
a név másult, a lángolás maradt.

A fő-fő hűség – bölcsen tudta – élni,
s a fő-fő hűtlenség az lesz, ha már
a halál dől rá, e sötét Loire.

Tours, 1968.

AZ ÖREG MILTON

Ó látomásom! A bukás után,
akkor se hittem volna, álmaimban
se hittem volna ezt a gyatrulást.

Nem arról van szó, hogy a nagyszerű
Sátánt reméltem megtalálni a
siralmas bűnösök bandáiban,
s hogy a naplelkű angyalt, Rafaelt
kerestem a vallásos egyletekben
vagy a papok között, s még azt se vártam,
hogy Ádám-rangú lényeket lelek
a szürke nyüzsgésben.

De ennyi korcsot,
ilyen szutykos-kicsiny kókler-hadat,
mely a hatalom morzsalékain
civődva a hatalmasok mosoly-
ringy-rongyait vadássza, hogy belőlük
zsandár-öltönyt varrasson, és amely
nem kétszínű, de hetvenhét színű,
s mellet-döngetve váltogat hitet;
s ilyen türelmes birkákat, akik
nemcsak megnyírni engedik maguk,
hanem a nekik lökött keserű
füvet is lelkes hálával zabálják –
haj, ennyi korcsot!

Túl az Édenen
összébb ment a világ, kiűzetés
lett az én sorsom is. Menny és Pokol
társégein ki biztosan mozogtam,
s Turkesztántól Rómaig, Mexikóig:
ma ágy és asztal közt is csak botorgok.

Vak vagyok: bírhatlan-sok volt a fény.
De jobb így, új mocskot nem láthatok,
s a régít meg kimossa tán belőlem
a belső tündöklés, hogy csak nevessem
a teremtés e gyönyörű hibáit,
lányaim, kik naponta meggyaláznak,
nevessem, hogy fázós ebként kucorgok,
s a szomszéd fűszeres lett kényuram.

INKÁBB A VÁLASZ

A népművelő Lemle Géza szellemének

Hát most már sosem egyezünk meg?

Bár érveid csak növekednek,
csak súlyosodnak az időben,
igent nem hallsz már soha tőlem?

Ki erejénél többre képes,
többet ad, mint amije van,
árnyaiból mások számára fény lesz,
fázásaiból tűz, aki olyan,
mint te voltál, nyugton hagyhatja abba:
fala élőként sarjad magasabbra.

Idézetem hangod: nehéz,
vékonyul, gyöngül: kevés, kevés –

De hisz neked sem ez
volt érdekes,
inkább a válasz,
mely akármilyen tétován
buggyant föl szavaid után,
hitted, hogy cseperedő áradás az.

Hitted, hitted: tetőtől-talpig egy-hit!
Örök kétely kínozotta, én, szokatlan
heved gyakran sokalltam,
s kívántalak torpanni néha cseppnyit.

Ám te az anyák nagyszerű,
szelid-konok bizalmával szivedben
csak ültetted a gyönyörű
magvakat rendületlen,
s kihajtottak, megnyúltak, bokrosodnak,
teremnek, vagy termő-virágosodnak,

már nélküled,
ahogy az első tavasz nélküled,
az is, lám, fogyhatatlanul
ontja – mivel a mag már földbe hullt –
az életet.

FÉSZEK

MÉGIS KÖNNYEBB

Rajongások fölborzolódo
idegek eltökélt kigázolás
a kuszaságból a nagy cél felé
régi régi szerelmeim

Másképp lett másképp csinálom ma már
nem látják az asszony szemek
nem hallják az asszonyfülek
nem gondolják az asszonyok

Bennem izzanak lobogóra
találkozások bennem
bágyadnak el és hunynak el
az én örömeim javára
az én növekvő bánatomra

Fanyar bölcsesség? Úgy bizony
s nem könnyű lenni csatatér sem
De ha belül a vereség
mégis könnyebb kibírni

A harc folyik nemcsak szokásból
a szív halálig didereg
halálig keres fészket takarót
s folyton gyávábban folyton hevesebben.

NEM TÖRTÉNT SEMMI

Ágyad habár vetetlen
s lélegzetvételed sem
dagasztja párnaképpen
az éj csöndjét körébe
hogymint a régi gyermek
mélyében úgy pihenjek
oly kő-megbonthatatlan
zenélő nyugalomban –

Szálltál zajos vonatra
s maradtam bár magamra
velünk egy-lélek egy-test
nem történt semmi kedves.

HOGY PÉLDA IS LEHESSÜNK

Ha már egyszer kiváltál milliárdok
félelmes nyüzsgéséből ha kemény
léptekkel utamba kerültél
ha már egyszer én is oly biztosan
vártalak mint ki régtől tudja jöttöd
ha már a rendhez tartozik találkozásunk
(és mennyi sok minden történt ezért:
fűszál csillag hold nap békék hadak
lettek mozogtak dúltak múltak el):
legyünk hívők szilárdak béketűrők
hogy példa is lehessünk másokért.

TEMETÉS ELŐTT

I.

Hát ha igaz most már hatalmas
Szemét száját végképp becsukta
ágyékát is végképp becsukta
MEGHALT

eltehetetlenült

Hát ha igaz most már hatalmas

Itt ül mellettem és néz fölényesen és szánakozva
Mindent tud mint az Ószövetség 7–800 évet élt agg holtjai
s a csecsemőhalandóság néhány napos vagy hetes áldozatai
Mindent tud

egész lett kerek

Mellettem ül néz
melletted ül néz
mellette ül néz
mellettünk
mellettetek
mellettük

s a negyedik ötödik hatodik s milliomodik személy
mellett ül és néz

Ahogy éppen akarja
mert hatalmas
mert mindent tud egész kerek

Gyérünk az ájtatos mesékkal
*Az Atya ölében
csillagkoszorúban
angyalok karában
szeráf-muzsikában
ebben meg amabban –*

S arról szó sincs hogy elkezdett rohadni
Vagy ha szó van az más
ami rohad nem ő
a hullakamrában a jégen
csak teste dérpárosodik
csak teste fagy

Gyerünk a gyalogos mesékkel!
Szerteoszlik fűbe-fába
pillangó lesz és virág lesz
egyszer volt nem lenni nem bír

S ha rohad csak azért hogy megmaradjon

De hát a földbarna-haj-keretezte
sárga homlok alatt
levélzöld szeme
de hát zene-hangja
de hát nevetése
de hát határtalan szíve?

Nem ül nem néz semmit se tud

Temessük el
keményedjünk
józanodjunk
könnyzacskóink
apasszuk el!

II.

Hagyjuk meg a nap és a levegő
bizalmát:
dugjuk előre ezt a szégyent
Az ív két vége
jobb ha a földbe nyúlik

Ma még sorára vár csak a halott
Észlelnem kellene valahogyan
fújhat felőle szél
vagy anélkül is
jó vezető a lég

Nem észlelem
fáj
jobb lesz eltemetni

III.

Hogy se az ájtatos mesékre
hogyan se a gyalogos mesékre
rá ne szoruljunk

Az idő vize lemossa a vért
az idő itatósa fölszívja a nyögést
az idő köde puha tánc-mozdulatokká varázsolja
a kín rúgásait

Aztán ameddig bírja az önző emlékezet
ameddig talál még valami ehetőt-ihatót benne magának
addig éljen

Később csak név legyen néhány adat
majd ez a kagylóhéj is törjön össze
mert így a rend
mert minden más hiúság

Siessünk
siessünk
temessük el!

CSALÁDI FÖLJEGYZÉSEK

I.

Eszter, Noémi, Zsófia: három
(Eszter a nagy,
Noémi a középső,
Zsófia a kicsi) lányom.

Ó ha jönne, csak ne jönne,
csak ne jönne, ó ha jönne,
jönne értük három derék legény:
megköszönném,
nem köszönném
meg én.

2.

Nem születtem apának én sem,
ti adtátok neveltetésem.
Melyőnk kapott többet, ki tudja?

3.

Pogány szentkép: középen lebegek,
négy nő fog át és tart a föld felett,
Ha olykor boldog lennem lehetett:
őket illeti köszönet.

KÖR

NOVEMBERI DÉLELŐTT

Elvette városom a köd
a jó kalandok lépcsseit
a tűzfalakat füstöket
ablak-hunyorításokat
szeszélyes utca-árkokat

a zajok láncá elszakadt
önállóan önlengenek

a menekülés lépcsseit
maradt a négy fal semmi több
ennyi maradt csak semmi több
még a család is szétfutott
dolgai után

maradt a négy fal s kezesült
tárgyaím ezek a csaló
növendék-ringyók akiket
később más tesz kezessé

hogya vallató és vallatott
hogya börtön és fogoly legyek
magam körös
magam körül
kívül magamon
és belül

Ó novemberi délelőtt!

K Ö R

A föld alá bújt
magára húzta az őszt
Benőtt seb elnémult vihar
zsongó szép béke béke

Nem nyughatik
örök parancs a termés:
az illetékes évszak
kegyetlenül fölijeszti.

H A T A L M A S A B B

Semmi bánat! az évelők
túlélnek
Lám még jelképnek se jó
az ősz hogy búcsú elmúlás stb.

Mosolyra húzódik a szám

Az egy-nyári magot terem
petét rak
a többi meg
egyéb fondorlatokkal játssza ki

Cingár szunyog zümmög fülem körül
alábukó
hegyeknél
hidrogénbombánál
hatalmasabb.

A KERT CSONTVÁZA

A légi dög-kukac a szél
lefoszlatta húsát a fáknak
csak a kert csontváza maradt

A lombok útvesztőiben
nemrég a gyermeki kaland
izgalmával barangoló szem
hidegen villan ki az égre

Csak a kert csontváza maradt

– De ez a fontos ez a lényeg
ez a sűrített létezés
ez a csontváz a húsnövesztő

= Igen amíg erős a lélek
s tud öltöztetni adni könnyen
ha kedve éppen erre szottyán
s marka nem üresedhető

= Hanem ha már megtépetett
hanem ha már támaszkodik
hanem ha fogytán vagyona:

= a gallyak ágak bogai
szegény szeme gömbjére kúsznak
mint felrobbantott földgolyó
iszonyú repedései.

A piros, a legnagyobb dolgok színe bújik elő a körtefa hullni-készülő levelein.

A szörnyű kopárság előtt a fa látványos emléket támaszt magáról.

A tétlenség és kiszolgáltatottság rém-hetei előtt hajlandó pávaskodni is.

Bezzeg a nagy munkaidőben: a virágzás, kötés, termésnevelés idejében eszébe se jut ilyesmi. Zöld uniformisban gürcöl, mint a többiek. Ki sejténé, hogy mire képes?

Néhány elkésett gyümölcs árválkodik még a levélhíjas lomb között s néhány a fa alatt.

Gyönyörű forma a körte-forma. Ahogy a szárnál vékonyhengerdeden elindul, aztán finoman szélesedve gömbalakba megy át! Ülő nő háta, dereka, csípője; görög és mindenféle kancsók mintája. S a világító testeké is.

A törzs tömörsége! Fametszet-dúcokként a körtefát szeretik a grafikusok. A kéreg repedései! Házikenyer gyürkéje ilyen.

Ágai, gallyai, mintha szeszélytől, ijedtségtől vagy váratlan gondolattól: egyszercsak hirtelen elfordulnak. Nem ívesen, simán, hanem szögletesen, görcsösen. Embermódra.

A gallyak itt-ott megvastagszanak, mint terhes nő dereka. A jövő évi termés helyei ezek, a fa méhei.

Íme, egy télikörte-fajta. Október táján még kemény, barátságatlan, legföljebb enyhén cukrosvíz-ízű. A polcokon aztán, a végleges társas magányban érni kezd. Kívülről semmit se kap többé, de ami benne van, az minden molekulájában érvényessé válik, s mozgósít szivárvány-ízeket, száz-ráncú zamatokat, kényes aromákat.

De a fának erről sejtelve sincs már.

ŐSZI KERT

Ami a föld felett maradt,
az élet periszkópja csak.
Az élet lent a föld alatt
az elmúlás ellen halad.

8c

TEVÉKENY ŐSZ

Szó sincs itt semmiféle gyászról az ősz
teljes iparkodással ténykedik:
szervezi a kerti brunchot a kezdőket
kitanítja a haladókat emlékezteti
s fokozatosan adagolja
a kopárságot hideget olykor
a gürcölésbe csöpp játékot is kever:
például ökörnyalat úsztat szusszanó
sündisznóval zörgeti végig az avart
s a gyöngyvirág-tövön piros bogyt fakaszt

De persze többnyire mégiscsak dolgozik
hogy meglegyen aminek meg kell lennie:
az ál-halál a visszatartott lélegzet
a tág-üres terek a hasznos türelem
mikor majd agresszíven és hatalmasan
a zúzos talpú tél megérkezik.

TÉLI NAPSÜTÉS

Szikrázó nap a szikrázó havon
jég-forróság jég-izzás

Megviselt
szívemre bíróként mered a kert:
e kés-él-fényt már nem vállalhatom

Szép a törvény a vesztes homlokára
jobb mégis a kímélet félhomálya.

VALAMI TUDJA

Ragyoghat itt benn csodavilág akármilyen
lebeghet jó meleg déli növények
kis erdeje virulhat egzotikus vidék
az ablakdeszkán elefánttal zsiráffal
kétpúpú tevével zsonghat szelid zene
ülhet a szájakon cukor-mosoly
bolyonghat a lélek kedvére bolyonghat:
nem fogja le inkább földobja a test –

Valami azért sajog valami azért tudja hogy
kívül nincs minden rendben hogy a kert
s messzebb az egész táj alig bújik ki reggelente
a tapadó hideg sötétségből máris megint belézuhan
hogy sorozatos haldoklás jaja zúzza az alvadt levegőt
amint a csont-fagyott gallyak élesen megsuhintják
s a madarak alázkodása a ház körül nem természetes
valami tudja hogy a hó nemcsak fehér nemcsak puha
nemcsak takaró nemcsak játékeszköz hanem
lucskos is páncél-rideg is farkas-uszító út-rekesztő
ember-fagyasztó valami tudja hogy itt belül
éber védekezés folyik mely ha kicsit is föllazulna
baj lehetne könnyen valami tudja hogy
a békességes idill ellenére
a részvét éppen úgy helyénvaló mint a szorongás.

F Á K A T É L B E N

A sompolygó fagyok között
a ködbolyhos nappalok-éjek
rettenetében mi hasznatok abból
hogy rátok gondolok?

Jóságom reklámja csupán
érzelmes panteizmus
Nektek mégis le kell csavarnotok
lámpáitokat alig-pislogóra

el kell mégis búcsúznatok
pár gallyatoktól ágaktól
el kell azért esetleg
az egész kerttől és örökre

Mert míg én cifrán szervezett
tárgyak védelmében a rémet
inkább tudom csak mintsem érzem
s kíváncsiságom szítja inkább

ti addig gyalázat az ősi
egyoldalú csatát
vívjátok magatokra hagyva
Szégyellek kimenni közétek

kik nem nézhettek máshogyan rám
csak mint a kórház
nehéz betegei az ágyaik közt
részvétellel mozgó egészségesekre.

H Ó A L A T T

Kalász Mártonnak

I

A város ferdéi és vízszintesei fehérek, csak a függőlegesek maradtak saját színükben. S még mindig ömlik a hó. Sűrűn, öklömnyi pelyhekben.

Szigetem szigorúan sziget: senkit sem engedek rá, hogy mindenki ráférjen.

II

Ilyenkor tanulnak pótolhatatlan-sokat a fák. Ezeken az éjszakákon. Örökké a pusztulás partszélein imbolyognak, s jószerencsájük óvja csak őket, nem akaratuk.

Hogyan nézek szemükbe majd tavasszal? Kibirom-e a szenvedés túlpróbáltjainak jogos fölényét?

III

De tán a pusztulás is él? S ez iszonyatos éjeken maga is fél a pusztulástól? S az élők önként táplálják az általános rettenetben, mely együttérzővé nevel?

IV

Alkonyatkor lobogó-vörös volt az égalj. Nem vérvörös, hanem lángvörös, tűzvörös. Aztán megtört a vörösség, később kialudt, s fekete lett a világ, fekete, fekete. Amilyen a legmélyebb pokol lehet, a valóban mindent, még a színeket is elnyelő.

Am néhány napja már rövidebbek az éjszakák. Egy-egy kakasléppel csupán. A kakaslépések azonban nyílegyenes utat jelölnek csillagaikkal, s az út végéről zöld és ibolyaszín sejlik a villogó fehér fölött.

T É L V É G

Suhognak a születendők
a küszöbön besuhogni
ha a kapuk kitárulnak
suhognak a könnyű-lengék
a merészek a tülekvők
besuhogni benn maradni

Aztán sors lesz valahányból

Kizuhannak kicsapódnak
előbb-utóbb kiszakadnak
ajjal-bajjal sírva-ríva
két nemlét közül a rosszba
a rosszabba kizuhannak

Pedig másképp is lehetne:
gyérebb bölcső kevesebb sír.

MEG KELL ÉRKEZNI E

Föltámadunk megyek ságom a kertnek
(Engem az ész s a naptár megneveltek)
Föltámadunk a csappanó erő
csak bírja ki még zúzos az idő

Meghallanak? A fű jégcsípte sárga
csontként zörög a körte görbe ága
A rügybogok ők még talán –
Akárhogyan de nem fogom be szám

Majd nyáron is mondom a kajszifának
rejts el midőn e padra hull a fáradt
hol fény meg árny foltoz tele
a békesség különleges jele

Hogy kívül is a kakofon zsvajban
még észlelik a csöndet állni rajtam
és észlelik hogy a hajam
növényillattal rakva van

Majd nyáron is mondom a verebeknek
zajongjatok és a szegélyköveknek
majd nyáron is hallgassatok
páros példát mutassatok

Makacs gyomok veletek hadakozni
alvó lárvák kelletek sokasodni
s aminek itt az élethez köze
nagy útvjáról meg kell érkeznie

Föltámadunk járok bűgom s igérem
hívő gazda a februári télben
mikorra már alig-alig lehet
elhitetni a bízó híreket.

P E R J E F Ű

A perjefű e pár tenyéryi
helyen most 70 tavaszán
nagyon fontos nagyon fontos dolog
itt és most ő az életért felel

Megtörténhetne hogy maga maradna
csillag-tűz-ég zuhanások után
aszályok görcsei után
kozmosz borzalmak után

A kert gazdáját a rémlátomások
a világ gazdájává nevelik
a garázda élősdiség
egyszer talán még áldás is lehet:

vereségből kimentett lobogó
törvények őrzője példázata
az egyetemes pusztulás
inségében rossz emlékezetében.

Túléltek senki sem segített a magunk erejéből
 mi egyformák és nem egyformák s mind egyformák a rettenésben
 Az ember sok-sok napon át felénk se nézett
 egyformák és nem egyformák csak mi biztattuk egymást
 mikor a jég-égről a jég-csillagok jég-tűi
 szurkáltak irgalmatlanul mikor jég-szél siklott felettünk
 s mi botcsinálta hősök túrtuk földhöz lapulva
 Nekünk egyformáknak s nem egyformáknak milyen jó volt
 hogy közösen viselhettük a szenvedést ha végigrángott
 nyúzott szárainkon hajszálgökereink hegyéig:
 a közös jajjal a közös kín tengerébe ömlött
 s ott megkönnyült külön gyötretetésünk

S lám most hogy túl vagyunk a szörnyűségeken
 s bársony az ég a csillagok gyémántkövek sugaraik
 árvalányhaj-bolyhok s a szél zsongó izgalmakat
 szít bennünk most hogy már mesélnénk
 és emlékeznénk megnyugodva:
 most jön az ember
 éles vassal közénk vág kifordítja félredobja
 a másformájukat semmirekellő gaznak nevezi őket
 tűzrevalónak

Pedig ők velünk voltak az éjek éjein
 mikor az ember ránk se hederített

Nem értjük nem értjük nem értjük.

GYÜMÖLCSFA

Kedvedre ágat se hajthatsz
nem virágozhatsz teremhetsz
kerti szolga gyümölcsfa

Ha kimerültél
vagy pihenni próbálsz
nem élsz sokáig

Ahogy az öregasszonyt
téged is
iparkodnak kihagyni

Látható a szél:
hózápor a kerten
szédítő márciusi forgatag

Még ezt is ezt is
el kell viselned
a megítéltetés előtt

mikor a gazda
végigjárja rendre
földhözragadt cselédeit

hogy megjelölje
melyik tövére
vettessék a fejsze.

E Z A H Ó N A P

Ez a hónap ez már
több ez márciusnál:
nemcsak rügyfakasztó
nemcsak földlyukasztó
nemcsak kelesztő
ez már ugyan növesztő

Tőr-szelekből szellők
torsból szép füvellők
kóc-foltokból árnyak
lettek nőttek állnak:
alig fölébredt
nyújtózik lám az élet

Rejtelmek borongnak
szorgalmak forognak
műhelyek duhognak
vígóságok suhognak
mint a mesében
a teremtés hevében

Ez a hónap ez már
több ez márciusnál:
együtt öccse bátyja
párja folytatása
fa és virágzás
együtt nyelv és kiáltás.

C S O D A

Csoda hogy nem tévesztik el
hogy egyik sem téveszti el

Pedig csak néhány négyszögöl
pedig a föld is ugyanaz
a nap a szél a levegő
és az eső is ugyanaz

de ők mégsem tévesztik el
csinálja rendületlenül
a maga dolgát mindahány:
széles karéjos fogazott
fűrészkes szabdalt levelét
fészkes pillangós ajakos
virágát s hozza konokul
termését ilyent vagy olyant
a magáét mindig csak azt

és nem téveszti soha el.

A TÓ VIHAR UTÁN

Késő van este van
inkább csak érzem
a tó lány női testét:
illata rámöml
orromba vág megüt
elkábít és fölizgat
hallom verőerét
szívét a sürgeteg
organizmus megannyi
apró nagy még nagyobb
csöndjét neszét zaját
hullámzó női test
szeretkezés után
lassacskán higgad el csak
olykor még megremeg
mozdít kicsit magán
hallom neszét zaját
olykor még nyög motyog
sóhajt enyhén sikongat
párázó női test
eleven tűzparázs
ráhajlik boldogan
a hús növényi ég.

MADÁRHANGOK

A madárhangok más-más lyukakat
vágna a csönd falába
más-más díszeket cifraságokat
aggatna a csönd falára
más-más képeket arcokat
rajzolna a csönd falára

A madárhangok más-más ízeket
öntenek szét a számba
más-más lobogást lázat remegést
indítanak húsomban
más-más textúrát felszint tapadást
idéznek ujjbegyemre

A madárhangok egybeszövődnek
összefonódnak
hol szépen hol gubancosan
föl-alá suhannak kerengenek
kapukat nyitogatna csukogatna
oltják gyűjtják a nap ragyogását
óvna a világi zajok
s kissé a belsők ellen is

És estefelé ha elülnek
a némaság
kongani kezd
s a pöre védtelen
földre hatalmasan bezúdul
az űr iszonyata.

Ág ághegy bomladozó
rügy kéreg romladozó
gyümölcs már célja ellen
szelid-kegyetlen

Nem tud magára
vigyázni az árva
roppan recseg török
a saját kezével ölik

Aminek gyökere
annak rendelt a helye
szárad aszalódik
élni szabódik

vagy legalább
a föld felett hagyja magát
hagyja odaadja
hevét tagadja

s a föld alatt
ott gyűjt hadakat
hogy a vérszen túlnan
győzzön mi alul van.

A JELEN ÖRÖMEI

IDŐ-INFLÁCIÓ

Ijesztő, ahogy tízesekben
számolom az időt,
s mind gyakrabban rájár a nyelvem:
„Húsz, harminc, sőt, ég ura, negyven,
már negyven évvel ezelőtt . . .”

Idő-infláció: nagyobbak
lettek a címletek,
az éveknek is, nemcsak a napoknak
értéke megkisebbedett,
s a forgalomból lassacskán kikopnak.

Majd még tovább és még tovább,
majd végül egész életem
aprópénz lesz, lyukas peták,
s csörgeti, kölykös vagyonát,
bő markában a végtelen.

ELŐTTE

Lassan fordul a nap de fordul
sugaraí lám máshogy érnek:
kongó fény kongó űr s azon túl
sóvárgó-csukló-gyöngé ének

Mindenki kész hogy megjelenjék
szerepét nem-hibázva tudja
ha majd a sompolygó öregség
a támadás jelét megadja.

KEZDENEM KÉNE

Palimpszeszt-életem
régi szövegeit betűzgetem

Hány réteg egymás tetején!
S javultak-e romlottak-e?

Az első szivárvány-betűk
teljessége sohase többet

A későbbi bíbor-betűk
lobogása sohase többet

Utánuk növény-csonkaság
növény-fakóság összevissza

Pedig kezdenem kéne már
írni amit hagyni szeretnék
ami végképp megmagyarázna
mivégre voltam itt a földön
amiből erős példa lenne
a vonzódásra borzadásra
tisztá lenne hiánytalan
dúlón és gyöngéden sugárzó

Hordozná s végképp eltakarná
a régi szövegek nyomát.

KELLETLLENÜL

Lassan készülnöm kellene
emlékművem faragnom,
ám erősebb a gyöngesség
vackaimnál maradnom.

Hát legyen úgy, ahogy lehet!
Ha magamtól megóvnak,
beválok tán valamilyen
talapzatra-valónak.

Ha meg nem, hadd temessenek
mint szokványos családfőt:
volt-nincs, Isten legyen vele,
itt hagy három leányt, nőt.

EGYETÉRTVE

Füstölt szalonna déli szél
vírusok infravörös sugarak
gépkocsi-zaj vers női mell
pelyhes békék vas háborúk
és mennyi még és mennyi minden
dolgozik szépen
egyetértve
hogy nőjek érjek
s véget érjek.

TÉTOVA NEKROLÓGOK

Majd szólnak hogyha meghallják a hírt:

„Melyik is volt? Az a kicsiny zömök
ember ki többnyire magába járt
s tavasztól ősziig mintha valamit
titkolna úgy hordta vállára vetve
kabátját? Erre emlékszem meg arra
milyen sötéten csillogott szeme”

„Én egyszer beszéltem vele azazhogy
beszéltem volna de *nem* és *igen*
csak ennyit mondott”

„Én ellenkezőleg
szóhoz se bírtam jutni amikor
ő is jelen volt”

„Szerette a nőket
azt gondolom tavaly vagy azelőtt
a nyáron szinte levetkőztetett
úgy megnézett az utcán”

„Én a játszó-
téren lettem figyelmes rá megállt
bámulta a komoly csöppségeket
arcán öröm sugárzott szinte vártam
hogy közéjük térdel”

„Szegény bizony
élhetett volna még – – –”

ENDYMION

Kibújik az éjszakából
dér-árnyék-por még a bőrén
Vas-éj fém-szín-tompa fátyol
a derengés delelőjén

Rég nem jártam erre rég nem
Mállik dől a házak alja
őszí grundok négyszögében
őszí szél a gazt kavarja

Fönn a hold belőle éles
tisza szem néz nem is egy szem
aki nincs most mind föléd
aki látott hajdan egyszer

s most kutatja mit talál még
mi maradt meg a kölyökből
Monstrummá növeszt az árnyék
sompolygó köd hömpölyög föl.

ÖNÉLETRAJZI VÁZLAT

A gyermek álma
nyílként égbe-villant
göcsört nélküli tiszta ív
a végpontok között

Az ifjú tengerszembe hullt magába
ujjbegyein a kozmosz ült
a mozdulatot csak a szándék
lódította vagy zabolázta

Gubanc gubanc gubanc
sár kóc hínár bogáncs

Az út magához: őszi harcterek
drótakadályos terepe
vad ősbozót
limányos parti táj
Az út másokhoz máshová: a horgas
lég jégszálaiból
kuszálódott
háló-falak

Csak néz
izzó nosztalgiák szemében
izzó zavar.

VADGALAMBOK

Megölték megölték megölték

Vadgalamb-hang-hid régi nyarakba
mikor még szinte senkit meg nem öltek

Megölték megölték megölték

Ártatlan madárének-magyarázat

Hű jószág tetszetős legenda-állat
a hűs falak közt örömet
elhallgattam a forró délutánokon
mikor a felocsolt verandakő
s a téglajárda be-belökte olykor
a párolgó víz jószágát

Csak holnap volt
csak holnapután volt és azután

Megölték megölték megölték

Apám anyám bátyáim ismerős
és ismeretlen élők serege
ó félországnyi áldozat!

Ha nékem kéne valamennyiről
elmondanom hogy megölték megölték
nem végeznék soha
Segítsenek a vadgalambok

De szavukat ne herélje ki jámbor
szépítő szándék legyen nyílt beszéd
végtelen gyászjelentés végtelen
konok megszállott sirató
hisz lassan ez lesz „jónapot”-om is:
megölték megölték megölték – –

HELYET KERES

A szomszéd grundokon gyerekzsivaj
Csapong és változik ahogy a játék
Honnan való? Nem innen szállt-e föl
innen a szomszédból a Vilmos utca
tájáról több mint negyven éve? Fölszállt
elszéledt nem hallottam

Most az ősz
egybeűzte helyet keres a télre
s mert felőlem fészek-meleget érez
itt kérezkedik s kelleti magát.

EGY FALUSI ÁLLATORVOS HALÁLHÍRÉRE

A nappalok s az éjszakák
fejet-hajlító útjain soha
magasabb ég

Olykor a szesz
röptette csillagokba máskor
riadt állatszemek nyitottak új
világot álmai elé

Meghalt régóta nem láttam hogyan
s honnan lépett ki arról sem tudok
s miként tették a földbe

De

megszólal bennem a Duna
a fűzfák fénye-árnya csorduló
gyerekkorunk ifjúságunk a parti
hatalmas játékok a suttogó
lányos esték boros üdvözlések
nyarak karácsonyok hevek havak
gyerekkorunk ifjúságunk kiválik
belőlem vele megy vele
temetkezik el amputált
testrész idegen sírba

S e nem-várt csonkulás
fájó zenebonája
az én kései ünnepélyes
búcsúm hiszen lehet
hogy volt betegei közömbösen
harapták a fűvet mikor
arra vitték vagy dühösen
megugatták a furcsa menetet.

IDŐJÁTÉK

Egy néni szokott itt kinézni
ezen az ablakon ahol most
egy kislány játszik rongybabával

Hetven év vissza: az a néni
az játszik itt a rongybabával
hetven előre: ez a kislány
ez néz a nyitott ablakon ki.

HA MEGSZÓLALNA

Ezer vagy millió év szólalna meg ma itt
ha megszólalna a perc

tompán alkonyodik
novembervég akár egyetlenegy
hangot nyögne ki szürkét rövidet:
világűr-mélyi zene zengne
jég-sivatag-páncél recsegne
ős-tenger habja zúgna-verne
dinosaurius rikogna benne
húsba csusszanó kés neszelve
menekvő ölelés lihegne
anyóka-mesehang remegne
kölyök-vidámság énekelne
bölcesség lenne ige lenne

ha megszólalna a perc ha megszólalna ma itt
November vége ős van agg ős alkonyodik.

B E N N E M

Jön? marad? elmegy? az enyém?
nem az enyém? láng? dermedés?
Zárt és nyitott tenyér szív porbaomló
s növény falak: ez az egész

Megszemlélem tulajdonom
semmim sincs vagy tán mint a nap
s a szél csak úgy Gazdag vagyok
sose szegényebb gazdagabb

Megszemlélem tulajdonom
ha másul lélegzik csupán
sose több sose kevesebb
forgandó látomány:

a nyitott és zárt szív tenyér
az omló és növény falak
bennem nyílnak zárulnak és
nőnek és omlanak.

KIDERÜL EGYSZER

A szekrényeket őket is ellepi
s a plafonig ér

körülöttem három lányom az öröm
a plafonig ér

Majd üres rideg köveken
botorgok egyszer

majd üres rideg kövecses leszek
belül is egyszer

az öröm állhatatlan élhetetlen
lesz bennem egyszer

mulandó múltó halandó vagyok
kiderül egyszer.

Ú J H Á Z A K

Kinézek: mozog olajosan-simán az óriás
építődaru rakogatja góliát
mozdulatokkal a földémlapokat falakat
emeli a harcsaszájú beton-tartályokat
Egy-egy fordulatanál kicsit meg is riadok:
mintha becentrifugálna szobámba a vashorog

Nő a ház nőnek a házak nőnek oly szervezett
pontossággal hogy a látvány szinte élvezet
báméskodom elégedetten percekig sőt tízpercekig
hegesztőpisztoly-villogások hörrenő gépkocsik
integető kezek külön erejű-hangsúlyú szavak
laza szertartás melyből kő-csodák bomlanak

A bűvöletben már-már azt is elfelejtem mi fenyeget
hogy veszik el tőlem a várost veszik a fél eget.

ÜRESSÉ TÖLTI

Ilyenkor így alkony felé
túl a hajnal vad robbanásán
túl a nyilalló délelőtt
növekedési kínjain
a terpedt zsíros delelő
gyilkos és boldog csömörén
túl a megfontolt délután
buzgalmas igyekezetén
hogy már emlékké változik
mert hirtelen minden megáll
a csonka nap története:

ilyenkor az ember leül
tétlen kezét ölébe ejti
nem látja még de érzi már
festik a roppant kárpitot
hogy nemsokára feketén
fölcúsztassák a horizontra

Am addig is kívül kerül
a szél-időn a láng-időn
s az elárvult fakóra vált
tetőkből fákból házfalakból
az ég vak szemgödreiből
a se-itt se-ott levegőből
a semmiből a semmiből
kibuggyan széttöcsál a semmi
átdől a csukott ablakon
át a falon az ember bőrén
s üressé tölti csordulásig.

MI JÖHET MÉG?

A jó harmónia
testem és nem-testem között
lelkem és nem-lelkem között:
éhségre könnyű jóllakás
szomjúságra elég ital
fáradtságra mély pihenés
kérdésre pontos felelet
a kitáruló szembe új
látások egyre bőkezűbb
osztogatás hogy a halál
ne kapjon semmit a halál
vagy üres zsákot csak amit
bosszúsan lódít sírba majd
mert belőle mind elfogyott
mert belőle mind megszökött
ami az élet kincse volt
hogy itt maradjon és tovább
táplálja a termő-szülőt:
az életet az életet.

NYUGTALANÍT

Célzó és találó helyett
cél és találat

Felőlem helyett
felém fordult irány-jelek

Ki idegen vendéglátókra néztem
idegenek vendéglátója lettem

Sorsjáték kegyence jövőm
Mije marad mit nyer veszít?

Nyugtalanít e nyugalom
türelmetlenségem növekszik

Úgy hozza csak a sírt is egy nap?

Inkább én gázoljak felé
jobb a kinyílt kéz mint a fölfeszített.

LEGALÁBB AZT

Angyalok kellenek?

De kardosak!

A sziklatömb a csúcs előttről visszadőlt

Korcs Sziszüphosz hát ennyire futotta?

Angyalok kellenek angyalok kardosak

Hogy a hajnal-páva-farkat

hogy az asszony-csípő-máglyát

hogy a gyermekszem-virágot

azt legalább ne lucsokban

tisztán lássam legalább azt

Lássam lássam legalább azt

Ne a véres-nyakú álmot.

KARÁCSONY ELŐTT

Lám lám a téli föld
facies Hippokraticája

A Jakabhegy felől
szél zúdul amit ér cibálja

Elbújhatok négy fal között melegben
hol dongó kályhák lángja lobban

vagy ki is léphetek
és tapasztalhatom
a tű-körmű hideg
ujjait hátamon

Számolom
négy nap még karácsony
Számolom
s dideregni kezd a szó a számon

Az emlékezés emlékké teszi
az eljövendőt
hogy tépték meg az idő kései
a jövő ilyenkor merengőt

Ki tavaly a fenyő tövében
most holtan holt anyja ölében
tűz soha többé a szívében
szív se beroskadt kebelében

És még hányan s hányféleképpen! – –

Számolom
négy nap még karácsony
Ne most történjék számadásom!

Elég elég nekem ma már a
tél-nyúzta föld
facies Hippokraticája
s a Jakabhegy felől
üvöltő szél vad árapálya.

MILYEN AZ

Déltájban halálhíre este
néhány-napos film róla a
TV-híradóban amint
vendégeket fogad tárgyal kezét ráz

Nézem az arcát nézem a szemét
mozdulatait: meglátom-e a
már-bezárulni-készülő kört
a pusztulás pókhálóját előtte
amibe nemsokára elakad
a derék láb kar végleges
kinyújtózásra-indulását
Milyen az nézem milyen az
aki szavai seregéhez
az utóhadat szervezi

Aztán tükröt veszek elő.

A HÚS, A GYÖNGÜLŐ

Lelkeink zúzos az idő
s a test már lassan elveszti hatalmát

Lelkeink csak képzelt országokat
tudunk találni menedékül

Kabátom tárva-nyitva
jégszél cibálja jégeső

A magunk ügye lett
nincs végzetesebb páros ügy

Jönnek a kéregetők banditák
emberevők s még a kutyák is

Szegényebb kevesebb leszünk
s végül nem leszünk lelkeink

Lelkeink testen-onnani
meleget biztosságot
anyaöl-meleg folyamok
forrásvidékét lelkeink
ezt éhezi immár a test is

Csattog a jégeső a jégszél
a hús a gyöngülő
még röptet még leránt kiköt
ahogy éppen szüksége van rá

de lelkeink ó lelkeink
ó jöjjön el a ti országotok!

A JELEN ÖRÖMEI

Kongó idő: egyetlen álmos
ásítás eltörött cserép
sivatag-táj kulissza-város
légben forgó kocsikerék

egyetlen ásítás amelybe
cél hit minden beléveszik
se békéje se gerjedelme
csak tátog tátog űrt eszik

– Majd a napok megrövidülnek
egymáshoz közelebb kerülnek
számolhatóvá kevesülnek
mint mélybe súlyos kő repülnek –

S e percek némasága akkor
hömpölygő csupazene lesz
e szürke és amorf burokból
szivárvány kél tündökletes

csodatár lesz e pléh-üresség
egy-ámulat minden zuga
kívánatos tökéletesség
szorongató nosztalgia

S jönnék kapkodnám lelkesedve
jönnék habzsolná szám kezem
ami zuhogna most ölembe
de nem kell észre sem veszem.

Oly engedelmesen sorakoznak a kellé-
kek („Az elmúló világ csak puszta jelkép”)
Nagy színház rendezője a raktárban szu-
vén hatalommal De hát mire mire
mire futja? Akármire a végén semmi vagy
majdnem az

Okkal inkább mint céllal akkor is
Mert jó: előfordul hogy akad egy-
néhány akinek használ de az ember
inkább magán könnyít vele

Egyébként
mitse oldottam meg mitse nevez-
tem meg raktam helyére mitse
A kicsi öntudat is alighanem túlmé-
tezett pedig a nagydobot is meg-meg-
verik és verték néhanap éppen úgy
mintha . . . Ez persze társadalmi beideg-
ződés akár a gratuláció házasság-
kötéskor vagy halálesetkor a rész-
vétnyilvánítás

Megteszem meg a dolgom
de a mindjobban kezemre játszó
világ hiába csábít mutatós
mutatványokra

Okkal inkább: zavarok é-
gő gócok kiüzetés vacogás azonban
lehet hogy így is akad egynéhány
akinek használ.

JÓ MUNKA

Ha egy szót egy kézmozdulást
egy pillantást akármily apróságot
a szél útját a lomb közt egy levél
kerengő hullását a szeretők
mély sóhajtását ölelés után
a szakadó papír zaját a nap
fényváltozását felhővonuláskor
meztelen lábujjak között a por
fölbuffanását

  ha csak azt lesed ki
s úgy mondod el
hogy attól fogva már mindenkié:
jó munka volt.

CSAK AZT NEM

Aki dudás akar lenni,

Dudás lenni nem akartam,
éltem volna nyugalomban.
Most is inkább, hogyha tudnám,
a dudámat elhajítnám.

pokolra kell annak menni,

Bizony mentem én pokolra,
hol békésen, hol morogva,
vagy ha már végképp rühelltem,
a pokol szállott meg engem.

*ott kell annak megtanulni,
hogyan kell a dudát fújni.*

Pokol bennem, én pokolban,
közben ezt, azt megtanultam,
várni, tűrni, hinni, félni,
boldog lenni, sírni: élni,

csak azt nem, a dudát fújni,
azt nem tudtam megtanulni,
azt tanulni kell még váltig,
azt egészen a halálig.

M E D D I G ?

Meddig megy még?

Szakad a tető törnek az ablakok
éles világosság esik a házba jár a szél
gyötrő világosság s nincs dajka-éjszaka a szem
teremti legföljebb nem az csukja le a szemet
jár a szél ki tudja milyen hónap szele valamelyik
őszié télié lehet: csípős nyugtalan rosszkedélyű

Meddig megy még? Meddig lesz elég erős
az emlék a szokás a képzelet
a védekező-makacs önzés
meddig őrzik a bolyhos zugokat
a hit s a fészek zugait melyekben a szó
meg tud születni s meg tud tollasodni?

Szakad a tető törnek az ablakok
Sokat fogyaszt magából a lélek
hogy pótolja a pusztulót

Mi jut s meddig a szép fölöslegekre?

MŰZSÁTLANUL

Tavaszi fáradtság, hozzá kevés
megfázás, bódult elme, s íme, kész
az alkotói impotencia.

A lélek, a dicső gubbad, vacog,
ázott verébből, olykor fölcsipog
belőle pár nyiszlett klapancia.

ELALVÁSIG

Ma színt játszottam hetvenhétser,
most keresgetem magam össze.

*

Terveztük ezt azt.
Lesz-e rá időm?

*

Néhány rohanó autó
ma ismét megkísértett.

*

Félek a verstől: ezer ürügyet
találok, hogy ne kelljen írnom.

*

Időzár: előre futottak
gondolataim, fulladozni kezdtem.

*

Kislányomnak olyasmit magyaráztam,
amit nem értettem magam se.

*

Társasjáték: itt az ősz: belepusztul
seregnyi élő.
Majd tavasz lesz, abba viszont
a pusztulás pusztul bele.

*

Lassan-lassan mindent megtudok,
csak magamról többet nem tudok.

KÉTSOROSOK

Ha az isten hivatalnokot ad,
ad hozzá hivatalt is.

*

Mekkora nagy szerelem, haj! mekkora, mekkora nagy szere...
(Vagy csak tán a here?)

*

Ahogy az istenek kihalnak,
úgy lesz mind több a pap.

MÁS EGEK

RÓMAI JEGYZETEK

Weöres Sándornak

A N É P

A lapos-téglás óriás-falak árnyékában mégis az alkotók
gyermekai a pappagallók éppúgy akár a mini-mini szoknyás
lányok vagy a tisztos arcú kopottas köpenyű
konflis-kocsisok akik a tulajdonos göggyével arcukon
magyarázzák a pénzes jöttmenteknek kincseiket
mégis az alkotók gyermekai a Giordano Bruno szobra körül
a Campo de' Fiorin esténként összeverődő
proli-asszonyok kölykeik hadával
akik a délelőtti árusok pultjai helyén
labdázna körbetáncolna cicázna s mindenkifölött
zajonganak zajonganak meggyőződéssel lelkesen
mégis az alkotók gyermeke az a gyér hajú anyó kinek
arcát nem láttam úgy előredőlt a Piazza Navona
egyik márványpadján sütkérezett a reggeli nap szelid
melegében

gyermekai a Tiberis-part leomlott kőfalát rakó
kőművesek a szikrázó fehér ruhás
rendőrök a szenátus kapuját őrző nagy darab
férfi s az a násznép amely ma délután
a Santa Francesca Romana előtt
várta a mennyasszonyt izzadva díszes feketében
ezek mind gyermekai a fórumok és a termák alkotóinak
s ama szó szerint világraszóló birodalom
megteremtőinek akiknek korábbi gyermekai is
csináltak egy s mást méghozzá nem is
keveset máig ér hát a fonal szakadás nélkül göbtelen
természetes tehát a folytatás természetes hogy még az átkozott
gépkocsik is domesztikáltan közlekednek a sikátorok
hús árokmélyein természetes hogy az orrcsípő vizeletszag is
familiárisan épp ideillik mert itt a műemlék nem ünnep
nem herélt látványosság hanem köznapi élő tárgy minék
tövébe hogyha kell oda lehet vizelni is.

A Capitoliumot két múzeum szegélyezi
 Az egyik a Museo dei Conservatori
 Nagy örömmre húsz év után is hamar megtaláltam
 a Táncoló menádot ezt az időszámításunk előtti
 5. századból való domborművet: egy csodálatos
 kigyózó-redőző fátyol-ruhában
 táncoló nőalak a jobb kezében
 rövid kard míg a balban egy felébe
 hasított állattest A látomás káprázatos
 csak a fényképező szem rögzítő figyelme
 a fantázia roppant ereje tudhatta ezt
 s a mesterség tökélye
 Itt láttam még a Polihümniát
 a múzsa szobrát szó sincs róla hogy
 a művész valami emberfelettit
 akart volna formálni benne úgy volt
 múzsa ahogy múzsa volt Laura
 Beatrice Léda vagy Flóra éppen
 Egy bájos inkább csitri lány bizonyára a kikötő
 párkányára könyököl összehúzza nyaka körül
 kendőjét nyilván hűvös van így estefelé
 s nézi a messzeséget nézi a vizet
 vár valakit tán azt is tudja kit
 vagy csak úgy valakit mert mindenik lány
 vár valakit
 A másik múzeum a Museo Capitolino kicsit szegényebb
 főkincsei a római portré-szobrok
 a Haldokló gallus és a közismert
 Capitoliumi Vénusz ennek egy külön
 kis körszoba jutott ide tilos bemenni
 s ilyenformán nem járható körül
 Viszont a rendezés kiváló ötlete
 (vagy véletlen?) hogy szemben e szoborral
 egy sírszobor roskatag öregasszony
 megtörten ül tekintetét Vénuszra szegzi
 mindenén túli nézéssel amaz meg

elfordul mintha nem bírná a csöndes
egyszerű szókat amiket a kő-szem
s a kő-száj suttog: „Te is ide jutsz majd!”

BESZÉLGETÉS A KÖLTÉSZETRŐL

D. Z. ifjú olasz költő alig múlt még húszesztendős de a
versírást abbagyja erről beszélt nekem
hosszasan nagy meggyőződéssel meggyőzni vágyva szinte
engem is hogy többé ne írjak én se mert úgymond a verset
kevesen olvassák hatása ilyenformán alig lehet
márpedig az írónak az irodalomnak hatnia kell nélküle semmi
értelme

Én nem mondtam ellent csodaszép nyári délelőtt
volt a Pinción egy vendéglő kertjében ültünk
sör mellett a harmadik asztalnál szerelmesek
nézték egymást szorongatták egymás kezét csak néha szóltak
az út szélén öregember egy padon újságját letette
a levegőbe bámult unokája (nyilván az volt) egy apró pléh-
vödörbe

kavicsot rakott dundi kis kölyök
a lombok rácásán áthullott a napfény
D. Z. az olasz- és világ-
politikát taglalta fejtegette
Igaza van igaza mondogattam
bólogattam is hozzá

közben arra gondoltam jó fontos nagyon
hatni fontosak a cselekvők
fontos célt és utat mutatni nekik
de élnek itt és másutt olyanok is mint ez a két szerelmes
mint ez a vén s mint ez a gyermek
akik a csöndet szeretnék meghallani
a levegőt látni a játék
komolyságát megtanulni akik
a sárga kavicsos s a zöld gyepen
ingó napfény-foltocsákra kíváncsiak.

A LOUVRE SZOBRAI

A KÖLTŐ FEJE ÉS A MILÓI VÉNUSZ

Csapzott haj vaskos árkok a homlokon e fejet
látszik megzúzta a gond e gyönyörű fejet
melynek gyűröttségeiből ahogy
a nap a szellem szépsége kiragyog

Szép csodaszép külön a dúlt száj külön
a dúlt áll orr arc a fül és a fülön
a fürt-csomók szép ez a poklokon
átvonszolt testrészt ó szép nagyon

Mint szép ugyancsak csodaszép
az a meztelen-szikrázó nőalak odébb
az a varázs melyet
csak a maga belső törvénye nevelt

csak a maga belső törvénye faragott
mint lábat csípőt mellet nyak-hajlatot
sőt lelket is hiszen valahogyan
a sugaras porcikákban az éppúgy benne van

És könnyedén és nehezen
egymásba vág ring s elpihen
a bársony hajnal a sajtó sok-öblű éjszaka
a szépség két ábrázata.

NUT ISTENNŐ
(Egyiptomi koporsó-belső)

Az istenasszony meztelen
rugós csoda-melle
pelyhes ágyéka-dombja
és párna-combjai
és forró karjai
a szürke kőbe karcolva fehéren
a sötét kőre írva villogóan
a hús a rózsaszín a remegő
mozgás a remegő
élet példái lám
halottan tompán mereven

Jaj e combok ez ágyék
jaj e karok e mellek
jaj e villámvető bőr
jaj jaj
ekkora sex ekkora sex!

Csupán a csillagok
az ég boltját a hátteret
végig beszóró
izzó virágfej-csillagok
tűz-permete
hűsít.

BANJA LUKA

(A várost földrengés döntötte romba)

A Dinári hegyek félelmetes
félelmetesen-zord s kápráztató
szerpentinjain völgyein hágóin át
öt-hatórás busz-út visz Mosztárból a zöld
Banja Lukába büszke és nagy-életű
város büszke mert kirepítő fészke volt
a hősi partizánharcoknak s büszke mert
úgy nőtt mint óriásgyermek előrenéz
és visszanez a rómaiakig
Vrbas = Urbs azaz város tehát
itt város állt már akkor is a táj
folyója erről kapta a nevét

Most szörnyeteg hír jött felöle nyers
földrengések rázták meg sebesültek
halottak és romok romok romok
szörnyeteg képek jöttek róla síró
nők gyermekek keserű és dacos
férfiak és romok romok romok

Ó város ó tavaszi vendéglátóm
ó liget-város mi történt veled?
ó izmos büszkeséged megvan-e?
ó mik várnák szemem a hegytetőről
Augusztincsic emlékműve mellől?
épen maradt-e a Hotel Palace
s a Kastélyban a szabadtéri színpad
hol soknyelvű költőbarátaimmal
sok nyelven verseket mondtunk a fényes
áprilisi napban vidám diák-
közönségnek és velük is mi lett?
s a kedves Fuaddal ki dolgaink
intézte (Fuad törökül szívet jelent)

s az ottani ifjú költőkkel és mi lett
a Ferhád pasa dzsámiját őrző öreg
igazhitűvel?

Gyöngé és kevés a szó
elküldöm mégis biztatlak: ne csüggedj
eddig nagy-életű és büszke város
tudom: „Si fractus illabatur orbis . . .”
s tudom: „Et alios ventos videbas . . .”
s tudod te is (visszhangzik messziről)
s tudom tudod liget-város: virulsz még!

1969. október 27.

BALATONI NÉHÁNYSOROSOK

I.

(A tóboz, türelmetlenül)

Nem bírunk egyedül maradni,
pedig már fojtanak
a kikíváncozó szavak,
a megszületni vágyó mozdulások,
mocorgó vallomások.
Egyedül kéne már maradni,
nem csak így egymásra meredni
sétányok, kikötők,
emberi zaj-verők:
az idetolakvó világ
sokféle rácsain át.

2.

(Este)

Úgy tele van ez a nagy nyári este,
úgy tele van giccsel (tömény csodával),
hogy mint a fő-fő szépségeket, ezt se
lehet kibírni, csak iróniával.

3.

(Parti kártyázó)

Veri a blattot, fúj, dörmög, hevül,
s olykor mélyen megbotránkozva hallja,
hogy az asszony – nyilván eszetlenül –
valamiféle Balatonba csalja.

4.

(Beat-zenekar az Ibolyában)

Hát ezek a legények
nem ibolya-szerények!
Ország-világgal tudatják, hol a
kis Ibolya,
amit ezúttal hangja árul el,
nem illata.

5.

(Javaslat)

Szigorú rendeletbe kéne adni,
hogy kinek mit van joga mutogatni.

6.

(Tücskök)

Tücskök, tücskök, kik már örökre
a Szabó Lőrincéi vagytok,
lám, ő alásüllyedt a rögbe,
s ti változatlanul vigadtok.

7.

(A nyaraló dicsérete)

Otthon már húzkodják a földet
talpam alól;
nyugodni a fáradt ledőlhet
legalább itt valahol.

8.

(*Szorongás*)

Révfülöp,
lány partjaid ölen ülök,
s fájások dúlnak, szédülök.
Hát persze: vénülök.
Megrémülök:
talán csak már nem útra készülök?

9.

(*Egy öreg villára*)

A kertbe a kertbe
a legvégébe a kertnek
a legvégén a házba
a legvégső szobába
becsukni ablakot ajtót
becsukni fület
becsukni szemet
s aludni aludni aludni
hosszút mélyet kanyargót

10.

(*Magány*)

Csak néhány hír köt a világhoz,
s ezernyi semmi a magányhoz.

11.

(*Köszönet*)

Áldassál, két hét,
hoztál nekem békét,
adtál tizennégy szép napot,
amit ötven hét nem adott.

12.

(*Két otthon*)

Ha az embernek otthona kettő,
elképzeli, hogy majd, ha ideje megjő,
egyikből a másikba futhat,
s ezzel talán menekülni tudhat.

13.

(*Padok*)

A móló mellett falvédő-liget:
rózsák futóban és bokorban
s utak és mindenekfölött padok,
de biz' malackodásra nem valók,
ha még csak ülnél is, löknek le zordan.

14.

(*Sex-bullám*)

E vad tájban nincs kímélet:
vadul dúl a nemi élet.

15.
(*Anti-sex*)

Hergelem magam: úgy sincs rajta sok,
milyen is lenne talpig meztelen?
Hanem hiába, nem megy a dolog:
vetköztetés helyett öltöztetem.

16.
(*Halak*)

Jönnék, – talán kíváncsiak
e másfajta világra.
Mi lenne, ha, míg fölragad
az ürbe vágyunk, mint halat
egy horog minket éppígy kihalászna.

17.
(*Hirdetmény*)

Magyar nóta szól a megafonban,
ízese női hang követi nyomban:
bikkfanyelven tudatja a kedves,
ki mit vét, ha olyat tesz, ilyet tesz.

18.
(*Ambició*)

„Kislány a zongoránál . . .”
harsog minden alkonyórán:
egy buzgó polgár ambicionálja,
hogy a környéket megtanítsa rája.

(Vissza a természethez)

Oly tökéletes vadember lett,
 hogy már-már szinte állat:
 négykézláb mászik, hogyha túl begerjed,
 és kettőn meg nem állhat.

Ez ám a szép nyár, mondhatom!
 S ha véget ér a két hét,
 visszajátszhatja maszek-alapon
 a majom emberré-levését.

(Fobász)

Ó Füred,
 ki itt fered
 jószagú vagy bűdös vizedben,
 részelted gyógyulásban, élvezetben!

TARTALOM

1970

1970	9
Az őr küszöbén	10
Nagyítás	12
Advent	14
A csönd	15
Politika	16

SZÓLÍTÁSOK

Mórát olvasva	19
Martyn Ferencnek	20
Biberach szemével	22
Ronsard utolsó otthonában	23
Az öreg Milton	24
Inkább a válasz	26

FÉSZEK

Mégis könnyebb	31
Nem történt semmi	32
Hogy példa is lehessünk	33
Temetés előtt	34
Családi följegyzések	37

KÖR

Novemberi délelőtt	41
Kör	42

Hatalmasabb	43
A kert csontváza	44
Körtefa	45
Őszi kert	46
Tevékeny ősz	47
Téli napsütés	48
Valami tudja	49
Fák a télben	50
Hó alatt	51
Télvég	53
Meg kell érkeznie	54
Perjefű	56
Egy szamócatő tavasszal	57
Gyümölcsfa	58
Ez a hónap	59
Csoda	60
A tó vihar után	61
Madárhangok	62
Túltermő gyümölcsfa	63

A JELEN ÖRÖMEI

Idő-infláció	67
Előtte	68
Kezdenem kéne	69
Kelletlenül	70
Egyetértve	71
Tétova nekrológok	72
Endymion	73
Önéletrajzi vázlat	74
Vadgalambok	75
Helyet keres	77
Egy falusi állatorvos halálhírére	78
Időjáték	79
Ha megszólalna	80
Bennem	81
Kiderül egyszer	82

Új házak	83
Üressé tölti	84
Mi jöhet még?	85
Nyugtalanít	86
Legalább azt	87
Karácsony előtt	88
Milyen az	90
A hús, a gyöngülő	91
A jelen örömei	92
Okkal inkább	93
Jó munka	94
Csak azt nem	95
Meddig?	96
Múzsátlanul	97
Elalvásig	98
Kétsorosok	99

MÁS EGEK

Római jegyzetek	
A nép	103
Két múzeum	104
Beszélgetés a költészetről	105
A Louvre szobrai	
A költő feje és a Milói Vénusz	106
Nut istennő	107
Banja Luka	108
Baltoni néhány sorosok 1–20.	110

119405

Felelős kiadó a Magvető Könyvkiadó igazgatója
Felelős szerkesztő Csanádi Imre · Műszaki vezető
Beck Péter · Tipográfus Bezúr Györgyi · A védő-
borító grafika Bizse János munkája · Betűtípus
Linó Garamond · Kiadványszám 1759 · Meg-
jelent 1972-ben, 8,6 (A5) ív terjedelemben.

MA 2157

71-4392 Pécsi Szikra Nyomda – F. v.: Melles Rezső

fér el a költészet, a titkos közmegegyezés egyre hajlamosabb korszerűtlen jelenségnek bélyegezni.

Szűnjék meg a »líra« szó ábrándot, lágyságot, pódiumot asszociálni. Álljon a költészet az ember útjába, keveredjen ételébe, italába, üljön mellé örömében, bánatában, munkájában, pihenésében. Ne lehessen tőle szabadulni, ne lehessen kikerülni, mellőzni, félretenni.

Aggasztóan csonkul az ember: nem a vers lesz a fő vesztes, ha ez is kiesik életéből.”

